

zůstával pak již jen B. Tůma v Přerově do své smrti r. 1518, třeba byl zastihován výrazností B. Lukáše.

Roku 1501 byla sestavena, či Úzkou radou přijata, *agenda k ordinování kněží, jáhnů* [D 44–53] a *biskupů* [D 40–42]. Sepsal ji patrně Lukáš. Ordinační formuláře jsou uvedeny zásadními výklady o původu a předpokladech kněžství; důraz položen na vnitřní povolání k službě, na předběžnou všestrannou zkoušku [„pozdě bývá počátkům řemesla mistru ustavenému v veršatě se učiti“] i na ochotu k dalšímu vzdělávání se bez naduté pýchy. K ordinačnímu úkonu náleží i slib poslušnosti kněží vůči biskupům a jáhnů vůči kněžím. Starší kněží vítají nově zřízené mezi sebe rukou dáním k svatému tovaryšství a zvláštnímu bratrství [D 53]. Ordinaci konanou na sněmu, případně jen na sněmu krajském, předchází modlitby sborů a půst, vyvrcholuje ji večeře Páně.

Z agendy i z jiných zmínek o kněžství jde pak zejména, že Bratři pojímali kněžství — při vši odlišnosti od římského pojetí — přece jen spíše jako osobitý úřad služebníka Kristova než jako funkci reprezentanta sboru. I když tu je pověřeno s porozuměním skutečně reformačním, že by vlastně měl kněze volit sbor, „v kterémž byl ku práci“ [D 45], takže se tu zdá rozhodovat sbor, přece v základním prohlášení čteme: „Jediný sám pravý Kněz a Biskup i Pastýř [Kristus] hodnost plnou má. A všichni kněží z lidí posláni a k službě ustavení mají jeho kněžství věčného i obětí, i kněžství v lidu duchovního, z oučastnosti jeho služebníci i pomocníci býti. . . a místo něho poselství dítí k naději, prostředníci býti mezi nimi a Kristem v smlouvě a v umluvě nového svědectví“ [D 46]. Ještě silněji se vyjadřuje B. Krasnický [„O učených“, 16a], když r. 1530 po vylíčení volby prvních kněží praví: „ . . . přijímali je rukou dáním za posly od Boha dané i přiklali jim poddanost a poslušenství jako poslům Božím na místě Pána Krista, jako by sám osobně byl viditedlný.“ S tím není v rozporu, že kněžství bylo pokládáno především za povinnost, nikoli především za důstojenství.

V návodech sestavených brzy po r. 1500 se ukládá knězi diskretnost ve svěřených věcech, pokora, varuje se před lakom-

stvím a před pánovitostí. Ze středověkých regulí se opakuje výstraha před soukromými hovory se ženami, výzva k bedlivosti v duchovenské práci i ve vlastním modlitebním soustředění, k trpělivosti a stálosti. Chudoba se od kněze neočekává, má-li rodinu. Je-li svobodný, má žít co nejskrovněji. Nabude-li přece nějakého jmění, má je odkázat svým spoluslužebníkům [D 53 nn].

Bratřští kněží mohli tedy být bráni i z manželů. Zpravidla však se kněžími stávali svobodní, když si Jednota své *kněze vychovávala* od chlapeckých let. Hoši z bratrských rodin, kteří byli dáni ke knězi k vychování, stávali se po nějaké době učedníky [akoluty] či podjáhný. Za knězova návodu se vzdělávali ve známosti Písma a konali drobné, postupně i důležitější vnější bohoslužebné úkony. Ti, při nichž se projevíly skutečné dary pro duchovenskou službu, byli pak ordinováni na jáhny. Učedníci s jáhny tvořili čeleď duchovního správce. Bydlili u něho v bratrském domě a spolu s ním i pracovali buď v polním hospodářství, buď v řemesle. Jednak proto, aby výnos jejich a knězovy rukodělné práce přispíval k úhradě jejich potřeb, jednak že byla tělesná práce hodnocena jako rekreace po práci duchovní, i jako prostředek ke krocení tělesnosti, měl-li být čistě zachovávan celibát. Časem bývalo třeba varovat kněze před příležitostmi ve výdělečném zaměstnání, aby netrpěla duchovní práce [D 57]. Jáhen nebo učedník měl stále kněze provázet na jeho cestách po diaspoře, aby mu byl svědkem zachovalosti.

Vedle jáhnů nazývají se pomocníky kněží také hospodáři, konající funkci sborových *soudců*. Známe je již ze svolení rychnovského [1464]. Podle návodu, pocházejícího patrně také z posledních let patnáctého století [D 112 n.], ukládá se jim navštěvovat aspoň jednou za čtvrt roku, hlavně o postních dnech a ve svátky, domácnosti Bratří s otázkou po zachovávaní dobrého řádu a pokoje. I jinak mají dohlédat k životu Bratří a napomínat je nebo odkázat je s jejich vinou ke knězi k správě svědomí. Jméno mají podle své smírčí funkce v urovnávání rozepří. Jinak mají radit mladším Bratřím ve hmotných věcech při živnosti, při koupích a prodejích. Mají dohlédat, jak si vedou poručníci sirotků, mají vést dozor nad vandrovními tovaryši, mají radit